The background of the image shows the interior of a church, likely the Church of the Holy Trinity in Kyiv. It features a series of arches supported by columns, with intricate frescoes and mosaics on the walls. The frescoes depict various religious scenes, including figures in prayer and groups of people. The lighting is warm, highlighting the textures of the stone and the colors of the artwork.

**ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПИ У
РАНЬОМОДЕРНУ ДОБУ: ДОСЛІДЖЕННЯ
РІДКІСНОГО СТАРОДРУКУ XVII СТ.
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО ПОЛЕМІСТА
ТЕОДОРА СКУМИНОВИЧА**

ТКАЧУК РУСЛАН ФЕДОРОВИЧ

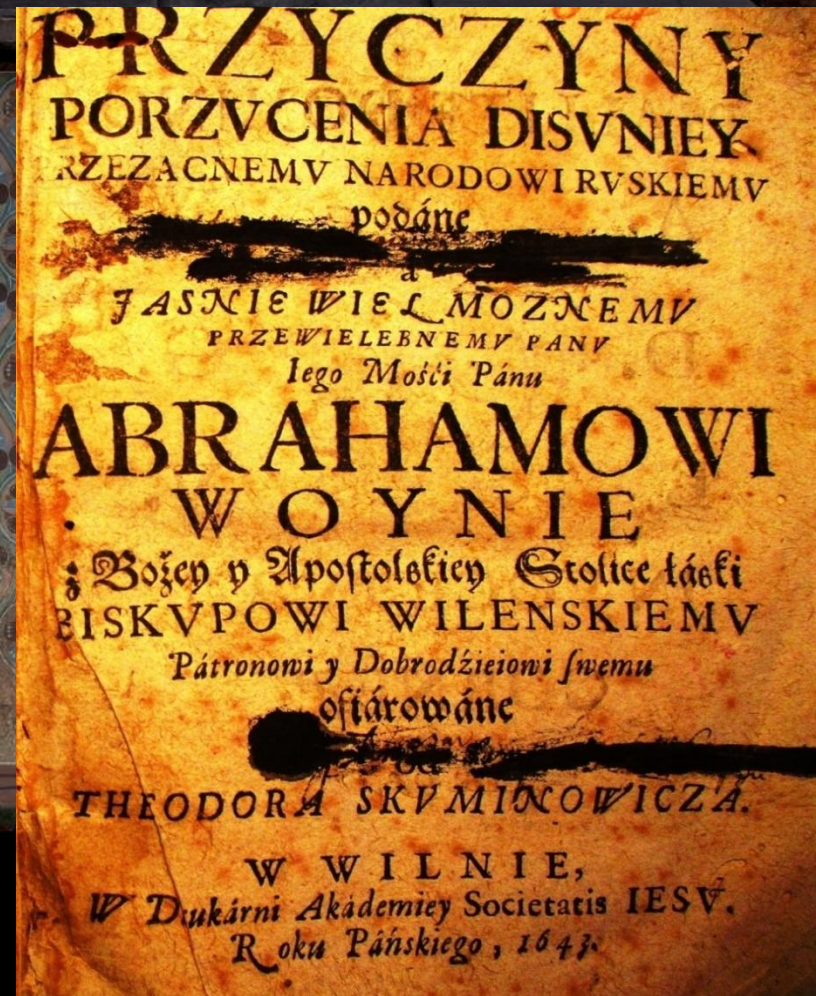
**доктор філологічних наук,
старший науковий співробітник**

Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України

Київ 2024

Визначення об'єкта і предмета роботи

- *Об'єктом роботи є книга українського католицького полеміста-богослова Теодора Скуминовича "Przyczyny porzucenia Disuniey" (Причини відкинення дизунії; 1643р.).*
- *Предметом роботи є історико-культурний, богословський, риторичний та герменевтичний аспекти текстотворення полемічної книжності Теодора Скуминовича.*

Методологія дослідження

В роботі, що має міждисциплінарний характер, застосовано культурно-історичний, порівняльно-історичний, типологічний, дескриптивний, функційно-комунікативний, текстологічний, джерелознавчий, герменевтичний та біографічний методи. Поєднання цих теоретичних методів наукового аналізу пам'яток полемічного письменства дозволило дослідити книгу Теодора Скуминовича в найбільших деталях, розкрити наявні в її тексті історичний, богословський та риторичний складники.

Наукова новизна та актуальність роботи

Вперше в українському літературознавстві досліджено полемічну творчість відомого в Західній Європі українського вченого-правознавця Теодора Скуминовича, яку представляє твір «Przyczyny porzucenia Disuniey» (1643 р.). Новизна роботи полягає в тому, що із багатовікового забуття в історію української культури повертається богословсько-полемічний доробок Теодора Скуминовича.

Теоретичне значення роботи

Матеріали та висновки дослідження важливі для пізнання сучасних суспільно-церковних процесів, їхніх витоків та наслідків для розвитку не лише літературного процесу, а й богословської думки та історіографії. Здобуті результати можуть бути підґрунтям для подальшого вивчення творчості унійних письменників у контексті європейських традицій ведення релігійної суперечки в літературі.

Реконструкція біографії

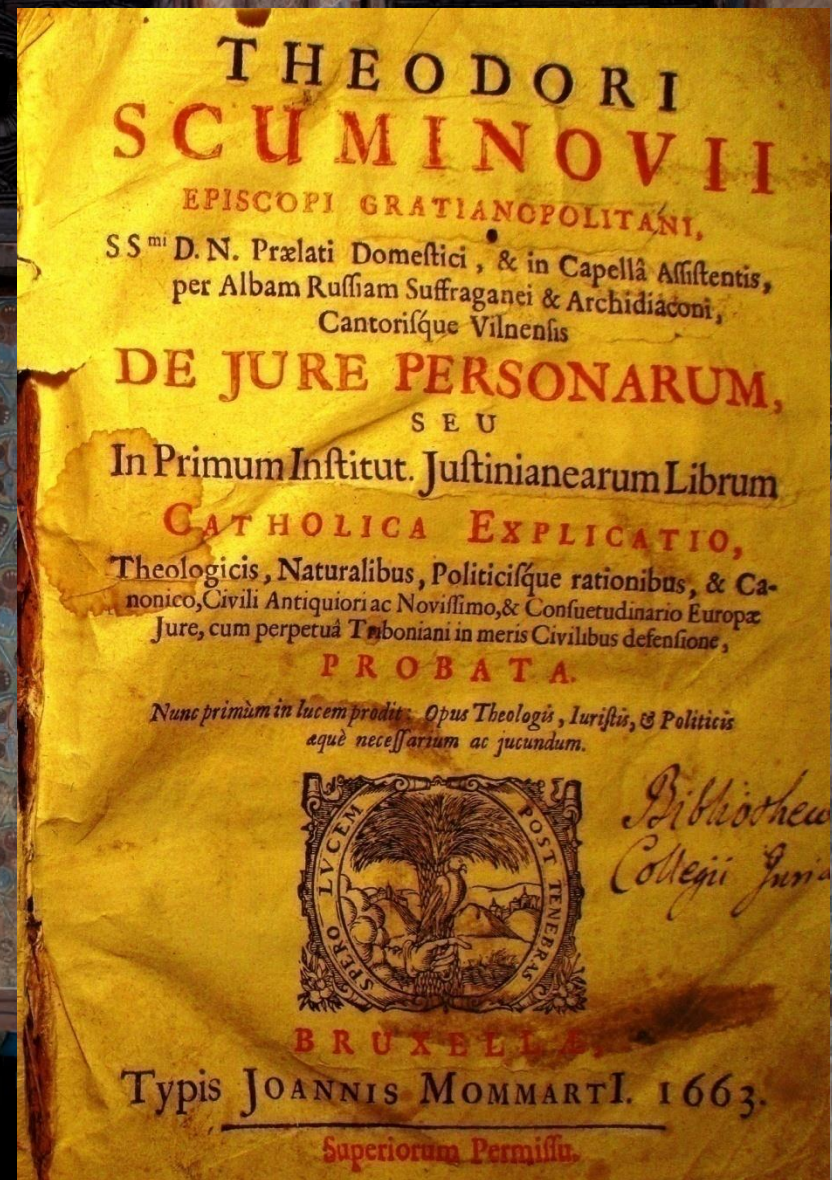
В роботі реконструйовано біографію Теодора Скуминовича, спростовано хибні біографічні відомості.

Теодор Скуминович походив з давнього боярського роду Русі-України Тишкевичів; був ігуменом Михайлівського монастиря в Гощі, ректором місцевої школи, членом митрополичої консисторії.

Після переходу в католицизм вивчав право у Левенському університеті (Бельгія), став титулярним архієпископом Граціанополіса (Африка)

Видатний німецький учений
Готфрід Вільгельм Ляйбніц
високо оцінював працю
Теодора Скуминовича “De jure
personarum” (Bruxellae, 1663)

Твори Теодора Скуминовича зберігаються у Національному музеї в Лондоні

Skuminowicz T. Epistola
Paschalis. (Dantisci, 1659)

The British Museum

Усесвітньо відомий нідерландський лікар Племпій
Вопіск Фортунат та німецький теолог і теоретик
Бароко Якоб Масен присвятили Теодору
Скуминовичу свої праці

ILLVSTRISSIMO
ET REVERENDISSIMO
DOMINO
THEODORO
SKVMINOVIO
DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA
EPISCOPO
GRATIANOPOLITANO
Sanctissimi D. N. Pont. Max.
PRÆLATO DOMESTICO,
ET ASSISTENTI.
PER ALBAM RVSSIAM
SVFFRAGANEO.
CANTORI PRÆLATO VILNENSI &c.
V.F. PLEMPIVS gaudere & benè rem gerere.

T Ot terris peragratis, tot popu-
lorum moribus perspectis,
tot viris doctis, illustribus,
summatibus cognitis, belli Poloniæ in-

Plempius V. F. De affectibus
capillorum et unguum tractatus»
(Lovanium, 1662).

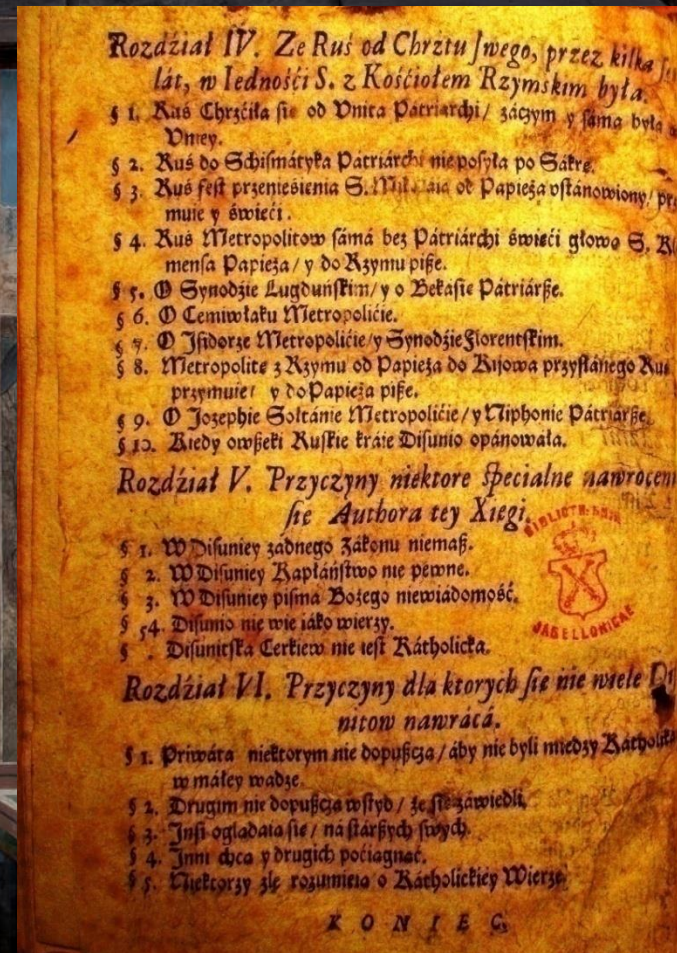
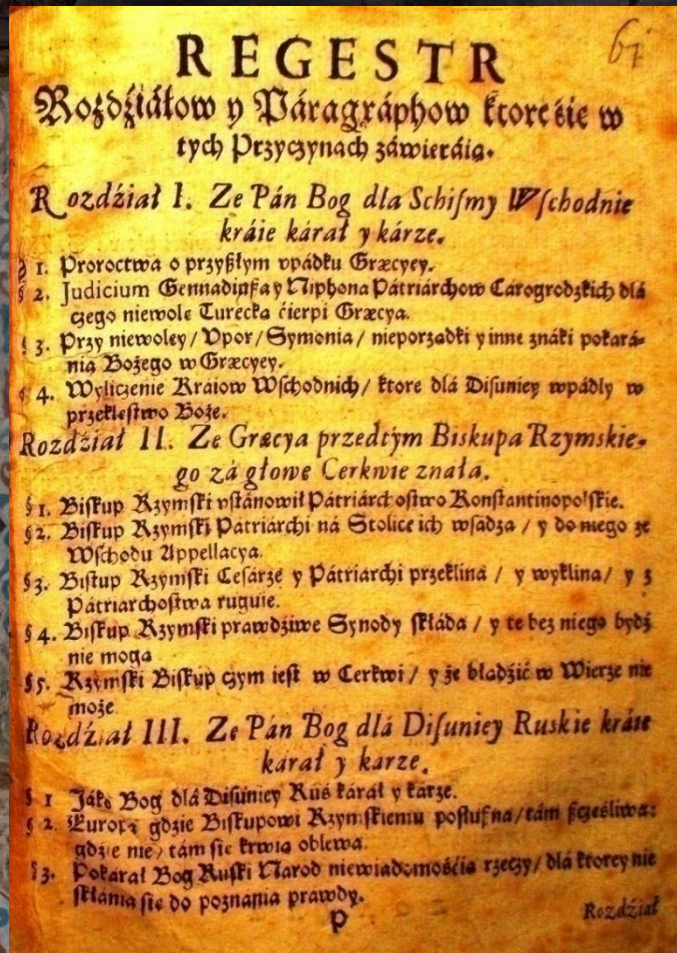
FAMILIARIVM
ARGVTIARVM
Coll. Fontes. Loc. 9th
Honestæ & eruditæ recreationis gratiâ
excitati.
Masenius. 1667.
A V T O R E
R. P. JACOBO MASENIO
E Societate Jesu.
per Fabricio M. Synthesi
Editio altera locupletior.

COLONIE AGRIPPINÆ
JOANNEM ANTONIUM KINCKIUS
ANNO M. DC. LX.

Masenius J. «Familiarium
argutiarum fontes» (Colonia
Agrippinae, 1660).

Твір "Przyczyny porzucenia Disuniey" складається з присвяти, вступного слова до читача та шести тематичних розділів

Присвята єпископу Вільна Абрагаму Войні

PSALLITE DOMINO

A. W.
D. G.
E. V.

IN VOCE TVBÆ
CORNEÆ.

Pfal: 97.

MF 5796 36. 716
I

*ASNIE WIELMOZNE MV
PRZE WIELEBNEM V PAN V
Jego Mości Panu*
**ABRAHAMOWI
WOYNIE**
z Bożey y Apostolskiej Skolice łaski
BISKVPOWI WILENSKIEM V
Patronowi y Dobrodzieiowi swemu.

Serwiastki prace moiey w Kościele
S. Kátholickim, praghieńiu Dusz
Ludskich Disunia zmorzonych po-
dane, wysyła w świat in voce TV-
BÆ CORNEÆ pod imieniem zá-
cny y protectia Wm. M. M. Pána y Do-
brodzieia. Bo iáko trzy Oyczyste Wm. M. M.
Pána Trab y, trzem sektom Heretyckim zá-
p rzutem kakolu w tym mieście stołeczny nie teraz
iuz wynikly y roskrzewionym, opowiadáia WOY-
NE, y iuz przed iedna Kálwin z Miasta vsta-
pic musiat, á drugiey Luther sie boi, tak Disunio
niech v páda przed trzecia, aby odgłosem požad-
nym y sama mogła tandem Psallere Domino in
voce Trab Woyninckich, duszobawiennych stu-
cháiac

Пролог

Передмова до
читача є
конспективним
викладом причин
й апологією
навернення
Теодора
Скуминовича в
католицизм.

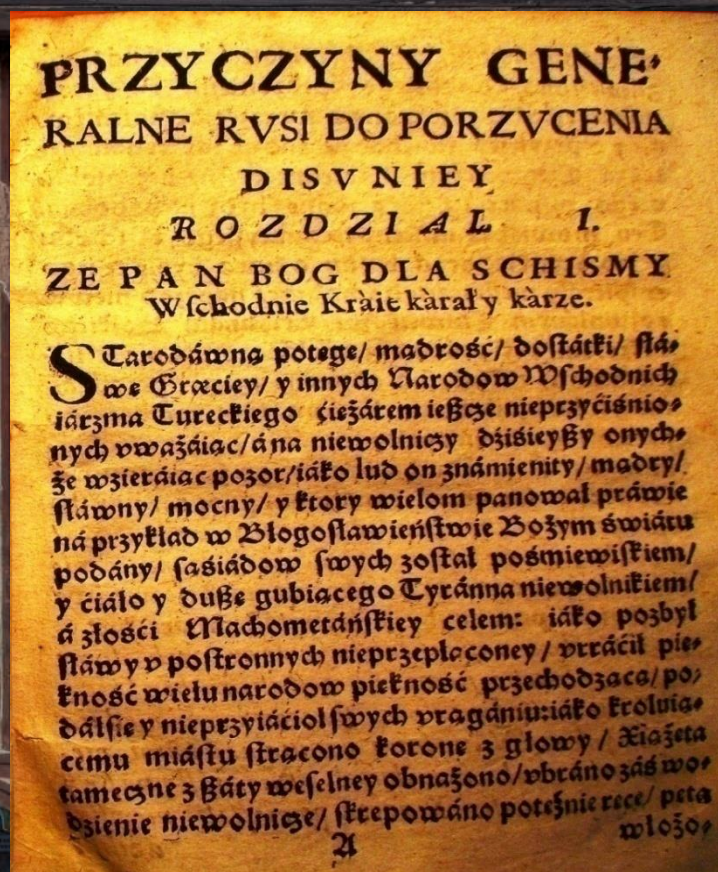
DO CZYTELNIKA.

Alto mie osobliwa Zbawiciela moiego łaska z błedu Disunicy wyrwała / y vgruntowała na Kámieniu Powstęchney Wiary / że uż sumnieniem wwołionym z weselem ducha mego / w Kościele S. Rzymfkim Barcholickim Laudans inuoco Dominu, rok uż w ty Miesiacu minal; kiedy z vmysłu dlá zbawienia Dusze moiey z Wolynia do Wilna przycházowy / od wielu lát záwzięte myśli / komu náleżało oznáymit / y peracta confessione za pozwoleniem spowiednika na Wolyń znouu był powrócit. Ale iatom y pozwierzhownie proch Disunicki z siebie otrzasł / piaty iesicze Miesiac. Wiec on z wiekow dobru nasemu nieprzyiaciel / lubo y kówersacya moie z Barcholickami przed cássem był rozgłosit / y listy od zácných osób w teyże sprawie písanie do mnie / do Consistorium Rzymfkiego oddal / y rozne mi do drogi Wileńskiey czynit prapedicye / że mi do tey duřo zbawieney sprawy przeszkódzic nie mogł / pobudzit niektorych z swoiey faryny maleucios, ktorzyby rozne nároczenia sie mego pro suo libitu przygizny podawáli. Ale ktoż nie wie / że y ná swiętych Miezow / Duchem łaski y vmeietności do brze z Nieba opatrzonych Archiepiskopow swych / kiedy sie / postrzegly lidoste / y ofukanine odszczepienstwa / do Stolicy Piotra swietego / według Hymnow Ruskich Kamienia Wiary, wdawáli / nie wyligone kładziono mendacia: on zaś wielki rerum interpres cás pokazat randem, iáko sie daleko wdawcy mǎáli z práwda. Coż iesli y oni ochynac sie w tym brodzie musieli / nie podobna żeby mie tak ná d onych pielegowáło siężeście / iáko bym malitiosorum odia mogł obiezc / y Theoninum ich dentem w sławie mey nie uznał. Jenoz in te Domine speraui, tyś swiádem sumnienia mego / że zbawienie Dusze moiey / y staranie sie o niebo / zá mánu dukcia łaski twey swietey / o ktoramem cie nie podobno krotnie wsty y sercem prošíł do Kościoła S. Rzymfkiego mnie pociągnelo. Tych Disunio co chce ná mie wáli / atoli y ciz krotce mi przemieškwac mi w niey zgubione lata przyslo / ieseli sie prawata iáka z práwdy nie wwioda / á tka sie sumnienia / dadzo

Перший розділ “*Ze Pan Bog dla Schismy Wschodnie kraie karał y karze*” (“Що Бог карав і карає Східні краї через схизму”) містить рефлексії Теодора Скуминовича щодо причин занепаду Візантійської імперії. Основною з них полеміст вважав “схизму” (гр. *σχίσμα* – “розкол”).

Мініатюра з хроніки Іоанна Скилиці (*Synopsis Historiarum*; XII ст.).

Розколи патріархів Фотія та Михаїла Керуларія з Римом потрактовано як причини таких негативних явищ у церковному житті Сходу, як симонія та занепад теології.

У другому розділі «*Ze Graecia przedtym Biskupa Rzymskiego za Głowę Cerkwie znała*» («Що Греція перед тим єпископа Рима знала за голову церкви») викладено аргументи на підтвердження вчення Римської церкви про примат Папи Римського у Вселенській церкві.

Картина П'єтро Перуджино "Христос дає ключі святому Петру" (1482/1483 рр.).

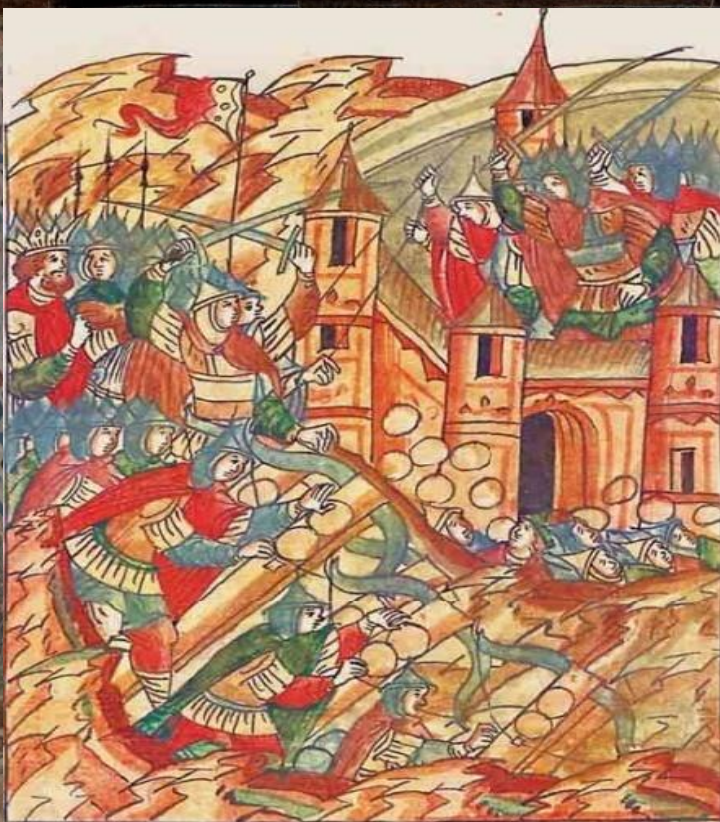
ROZDZIAŁ. II.

Ze Graecia przedtym Biskupa Rzymskiego za Głowę Cerkwie znała,

Zew Gracyey Dnia przedtym byla/serokiemi
Zdowodzic przykladami mniey potrzeba/ ponie
waz y disunit przeczyc temu nie bedzie/ ze Kosciol
Rzymiski y Graccki w zgodzie y Jednosci swietey/
iedne niegdys mieli wiary dogmata, iednymi sie
szycili soborami/ wespol na wynikajace powstao
wali Herezye/ pospolu ie przeklinali y potepiali:
ale iezeli taka byla Dnia/ iaka Dysynici neguia/ ze
Biskupa Rzymskiego za glowe Cerkwie widomey
miano / to Controuersum y nie uwaznich: atol
li prawda sama wola/ y ichze Kiegi wyswiadcza
ia/ ze Konstantinopska stolica in flore niegdys
y pozbawianiu narodow/ kiedy Cesarzami rza
dzila/ y niewyliczonemi dostatkami oplwala/ sto
licz Apostolska Rzymiska/ starza od siebie bydz
znala

Наведено низку аргументів *ad historiam* про призначення, скинення та анафемування папами першоієрархів Східної Церкви та візантійських імператорів.

У третьому розділі «*Že Pán Bog dla Schistry Ruskie kraie karat y karze*» («Що Бог карав і карає Руські землі через схизму») викладено міркування щодо причин занепаду державності Русі-України та тогочасних суспільно-політичних криз, екологічних катастроф, які охопили держави Західної Європи.

Мініатюра з Лицевого літописного зводу XVI ст. (т.5, с.453) «Облога Києва військами Батия».

ROZDZIAŁ. III.

Ze Pán Bog dla Schistry Ruskie kraie
karat y karze,

Est zá co Pánu wielkieg miłosierdzia dziekować /
I że nie w zápalczywości swoiey nás strofuie / ani
w gniewie swoim kárze nás / ale podług wi elkości
miłosierdzia swego lastáwie iáko Ociec postępuje
z námi / oczekiwájac popráwy nášej / y wygladájac
ná obeyrzienie náše do S. Stolicy Rzymskiej :
sámac to tylko Rus oboia / ktora y pod Náias
śnieyşym Monárcha Polskim / y pod Cérem Mos
skiewskim żyie / w rowney z pomienionemi páńs
stwy Schismie te wáiac / bieza tego Bożego ná so
bie nie widzi / dáy Boże aby y nie widziála. Czy
li sie to dzieie z nie poietey rády Bożey / y wtaionych
przed głowiekiem gornego Párlamentu sadow /
že wielorodne Rossyjskie kráie od niewoley Ocho
máńskiej sa wwolnione? bydz to może : czyli też
przyczynne oddálenia sie od nás pomienionego ká
ránía Bożegoy my poiac możemy / że te dos
brodziey?

- Військову могутність Русі-України пов'язано із єдністю Київської митрополії з Римом.
- Кризові явища в Україні та екологічні катастрофи в Європі представлено як Божу кару за поширення атеїзму та "схизми".

У четвертому розділі “*Ze Rus od Chrztu swego przez kilka set lat w ledności Ś. z Kościołem Rzymskim była*” (“Що Русь від свого хрещення впродовж кількох століть була в єдності з Римською Церквою”) простежено історичні зв’язки Київської митрополії з Римом.

Мініатюра хрещення князя Володимира (АХІОС: таїнство людської природи. Київ, 2015).

R O Z D Z I A I, IV.

Ze Rus od Chrztu swego przez kilka set lat w ledności S. z Kosciółem Rzymaskim była

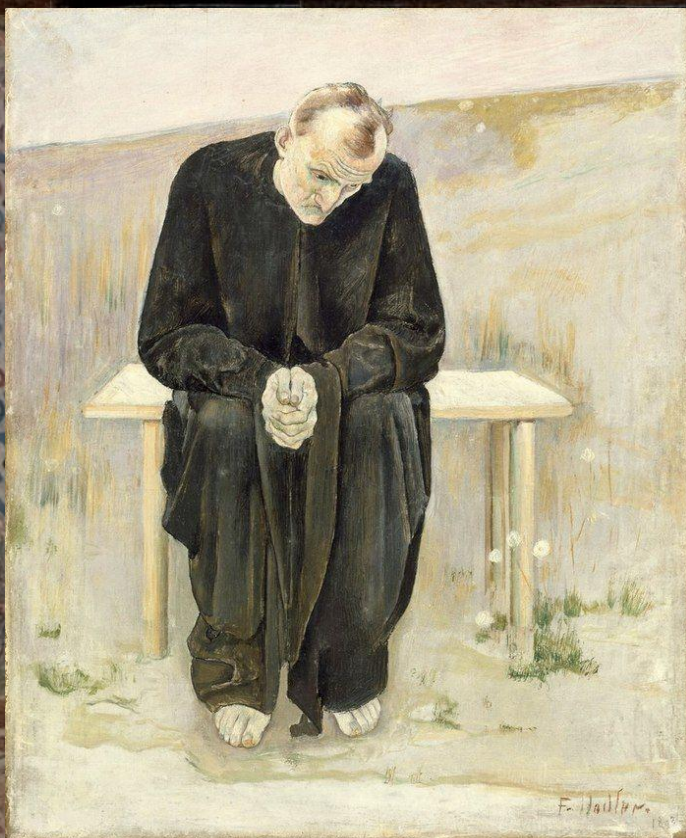
Bym rzesze wiście danna onez Kosciółem A S. Rzymaskim Dnia w Wierze Narodu Ruskiego pokazal/ poloze anteaeta w Rusi tempo ra, a uwazyé potrzeba/ iako téz Rus z Bogiem / y Bog tot per saecula postepowal z Narodem Ruskim; aby kazdy w Kroniki weryzawoß y domo we obaczył/ ze kiedy Rus w Jedności byla swierey z Kosciółem Rzymaskim/ oplywala w Błogosła wienstwie Bozym/ a kiedy sie do Disuniey wda wala/ widziála nád joba przeklestwo y pokaranie.

§. 1. Rus Chrzciłá sie od Vnita Patriárchi, záczym, y sama byla w Vnicy.

O Mlawoßy Chrzy pierwoße Ruskie/ od Solo by por

- Обґрунтовано унійну концепцію хрещення України.
- Доведено незаконність відокремлення Московської церкви від материнської церкви в Києві у XV ст.

У п'ятому розділі «Przyczyny specjalne nawrocenia się Authora tego skryptu» («Особливі причини навернення автора цього скрипту») Теодор Скуминович розкрив причини свого релігійного конвертизму католицизм.

Фердинанд Ходлер "Людина, в якій не лишилося ілюзій"

Bych / kiedy po Michale Káhošie / iuž to swárty
Metropolita prawoslawny bezeslawie / z pomno-
żeniem Jedności S. powierzona sobie od Boga
y S. Stolicy Apostolskiej Rzymskiej państwa
rzadzi : lubo Ecclesia contra Ecclesia druga /
Kole 1620. za faktami bezrozumney Czerni Ko-
zactey erecta w Káhošie dżityw stroi / nowe two-
rzy wiary dogmata / nowe zaczyna Káthechizmy /
y że nie rzekne mouet etiam Acheronta. Przyno-
pomińdalem y dowodnie pokazałem / że kiedy z Gra-
cyey zsalatywać Kufkie kráie poczynał wiarytk iá-
ki nie chce przeciwko prawdzie / ktora w Jedności
wiary Stolice swa zászadziła / zázawke w potaráníu
przesztroga z Nieba ná Kus spádála.

ROZDZIAŁ V.
Przyczyny specjalne nawrocenia się Autho-
ra tego skryptu.

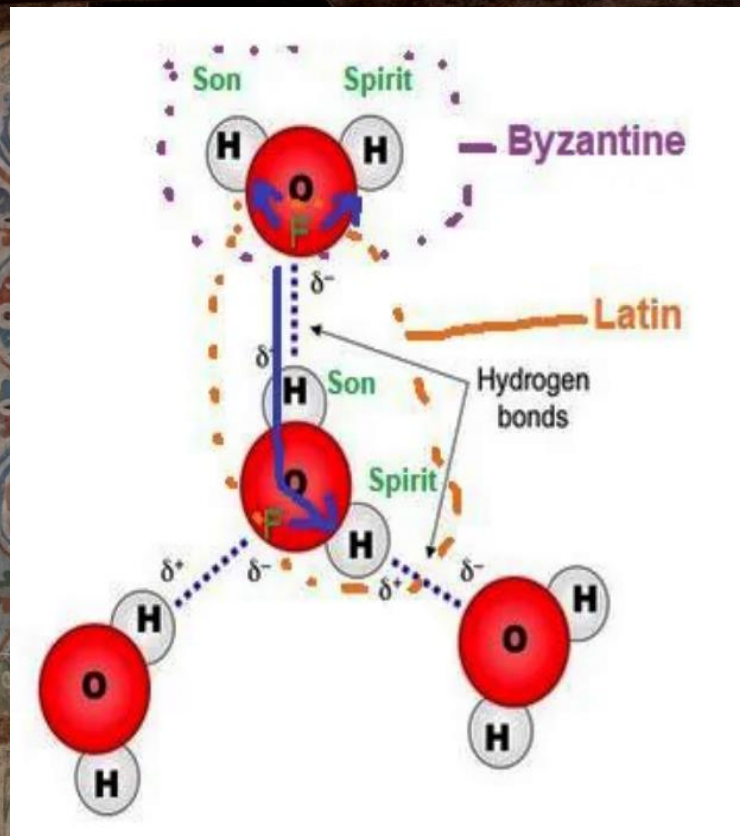
O Minawby dżiwiek cieżny y krawáwe bole / ktos
czerni Schisme kátał Bog y kárze / sa też y inne
dowody osobliwe / pádley ná Kufki národ dżi-
nowány zapalezyn óści Bożey / ktore mie in gra-
mium Romanæ Ecclesie potciagneli. R czym
miał tam dłużej czynić / gódzem teno w tym był pe-
wien / że był nie pewien zbawienia mego.

§. 1. W Disuniey Zakonu żadnego niemaß.

K Ompánia Condi cipulow niegdyß moich /
(áżrie Bog) że nie rozmyslem iákým wwie-
dżiony / nosilem suknie iákoby Zakonnicza (bom
iák o niey powiadáno) áróli kiedym rozváżył /
w samey rzeczy zakonu w niey nie widziálm : y o-
wßem ta tám suknie zázabiałem ná záztačenje so-
bie /bom ia nosil in ordine nie tylko non approba-
to, sed etiam reprobató a S. sede Apollolica :
do tego w Disuniey / kedy każdy by też był ná-
bożnierßym / nie ná niebo / ále ná pieklo zarabia :
ponieważ nie w błogostawieniú / ále przekle-
stwie żyje / y powtázááca sie co rok Excommu-
nikę wietka na sobie slyßy / iákó ten / ktory przy-
iál sposób pożycia błedny / y od prawdziwey glo-
wy widomey Cerkwie oddziell sie. Odezwie sie
tu podobno Disunie / y będzie potczáßywał Zakon-
nem S. Bázylego : to pewna że sie iuż niektorzy
Czernicy w Schisme Bázyliańskimi nazywáia. ále
nie pokáza mi żadnego v siebie Monastera / w ktore-
ymby Reguly S. Bázylego / ábo zázobowane
doskonále / ábo czytáne kiedy publice / ábo wiádo-
me przynánniey iák iákó wiedzicé potrzeba byli. w
Wilmie sa Reguly Leontego Kárpowicza / pier-
wßego ich Archymandryty : w Skicie ná Podgó-
rzu / 1310

- Криза чернецтва;
- неосвіченість священства;
- пошук католицької церкви.

У шостому розділі «Przyczyny dla ktorych nie wiele się Disunitow nawraca» («Причини, через які небагато православних навертаються») наведено міркування, чому православне духовенство та аристократія відкинули Берестейську унію

Суперечка латинників та греків щодо *Filioque* на прикладі молекул води

wdzie má stolice / gdsie Chrystusow namiestnik
confirmat Fratres, y wiata iego nie ustáie/ po
dlug s'low Pańskich / y brány go piekielne nie prze
magáia: Nie przemága Machomet/ nie przemága
Schisma / nie przemága Herezja / nie przemága
confusio y deploranda pisma Bożego niewiados
mość / gdsie według Augustyna S^o. Jest Cerkiew
świeta, Cerkiew iedna, Cerkiew prandżima, Cer
kiew Kátholicka, náprzeciwio w'sykich Herezij
woiuáca, woiovať może, zwoiovať sie iednak nie
może. Herezja w'sykie (y od'szczepieńs'wa) z niey
wys'li, iáko rogi niepotrzebne od drzewa odłócie,
ona zaś zostáie w korzeniu swoim, w miłostí swo
iej. Bramy piekielne iey nie przemoga.

ROZDZIAŁ VI.
Przyczyny dla ktorych nie wiele się Disunitow
nawraca.

Przyczyna generalna dla ktoroy by narody Xi
stie Oniey swietye / y poznania Kátholickiey
práwdy obiegáli / vpor iest przy niewiadosci
y rzeczy y pisma Bożego / iákom pokázal wyżej: á
le y osobliwie sa v Disunitow Konsiderátie / tro
re wola ich gásem iuż dobrze ná przyjecie Wiáry S^o
Kátholickiey wygotowána / od przed'sie w'zietych
zamy'slow

zamy'slow hamuial / y od rzeczy dużobawienney
poráż áia.

2. 1. Niektorým Priudata nie dopuszcza, áby
nie byli między Kátholikámi w maley wadza.

Wiele iest w Duchowienstwie ich / náwet y z s'w
mych práeinentow / ktorzy zá dárem Ducha
S^o. bład poznawáia / átoli do práwdy iść niechca /
ne rediganeur in ordinem: á co tám alciuius
nominis, ábo I'humenámi / ábo Archimánderytás
mi teraz ná bez ludzji / między ludzji nie byli
y osłusznikámi. Niestety ná rozum ich nie rozumny
áboż to żátem niegdys Paranechis ich v'pominála / y
plonná byla serdeczna wielkiego Arch'Ep' Sto
pa perfudsia? Pozyteczney'sa, práwól iest w Cer- in P
kwi Kátholickiey bydź Laskiem, niż w Cerkwi
Schismatyckiey Arch'Episkopem: Láicy ábowiem
w Cerkwi Bożey, legitiimi sa iey Synowie, y kro
le'stwa niebieskie* przyrodni dziedzice, á Episkopowie
w Schismie y legitiimi nie sa, y dziedzic'wa do
Krole'stwa niebieskiego nie máia. Nie może Boga
mieć zá O'zca, kto Cerkiew nie má zá Mátkę, mowi
Cyprian S. y zaś tenze o Episkopach Schismaty
ckich: Kto Jedności Ducha, y złączenia pokoin
nie zachowuje, á od Cerkiewnego zwiásku / Kaptáń
skiego

- Небажання втратити сан;
- страх осуду з боку людей;
- незнання основ католицького віровчення.

Основні результати роботи

- досліджено особливості композиційної, змістової організації полемічного твору Теодора Скуминовича у контексті міжконфесійної суперечки другої половини XVI – першої половини XVII ст. в Україні;
- охарактеризовано риси ідіостилю Теодора Скуминовича, комунікативні засади текстотворення;
- вивчено застосовані Теодором Скуминовичем прийоми аргументації; описано методи тлумачення біблійних текстів; верифіковано достовірність наведених полемістом цитат зі Святого Письма, творів учителів церкви;
- визначено на підставі аналізу тексту мотиваційно-ціннісні детермінанти творчості Теодора Скуминовича;

Монографії та статті за темою роботи

- *Одна одноосібна наукова монографія* (Ткачук Р. Ф. *Полемічна творчість Теодора Скуминовича в історичній, богословській та риторичній проєкціях*. Київ, 2023. 224 с. (ISBN 978-617-14-0122-8)),
- *чотири одноосібні наукові статті*, які було опубліковано у вітчизняних виданнях, включених до категорії «Б».

Р. Ф. ТКАЧУК

•••

ПОЛЕМІЧНА ТВОРЧІСТЬ
ТЕОДОРА СКУМИНОВИЧА
В ІСТОРИЧНІЙ, БОГОСЛОВСЬКІЙ
ТА РИТОРИЧНІЙ ПРОЄКЦІЯХ

Християнська книга, kniga.org.ua

Опубліковані позитивні рецензії провідних учених-медієвістів

РЕЦЕНЗІЯ

УДК 82.09

ПОВЕРНЕННЯ ІЗ ЗАБУТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛЕМІСТА ТЕОДОРА СКУМИНОВИЧА

Оксана Сліпушко,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри історії української літератури, теорії літератури і літературної
творчості Інституту філології Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Oksana-slipushko@ukr.net

Ткачук Р. Ф. ПОЛЕМІЧНА ТВОРЧІСТЬ ТЕОДОРА СКУМИНОВИЧА
В ІСТОРИЧНІЙ, БОГОСЛОВСЬКІЙ ТА РИТОРИЧНІЙ ПРОЄКЦІЯХ:

Закарпатські філологічні студії

РОЗДІЛ 15 РЕЦЕНЗІЇ

УДК 82.09

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.31.48>

НОВІ КОНТУРИ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛЕМІЧНОГО ПИСЬМЕНСТВА¹
Рецензія на монографію Ткачука Р. Ф. «Полемічна творчість Теодора Скуминовича
в історичній, богословській та риторичній проєкціях». Київ: КММ, 2023. 223 с.

THE NEW CONTOURS OF UKRAINIAN POLEMICAL LITERATURE
Review of the monograph by R. F. Tkachuk "The polemical work
of Teodor Skuminovich in historical, theological and rhetorical projections".
Kyiv: KMM, 2023. 223 p.

Соболь В.О.,
orcid.org/0000-0003-0484-6874
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри українистики факультету прикладної лінгвістики
Варшавського університету

Українська польськокомовна полемічна літе- dowi ruskiemu podane» (1643 р.). В новітні часи

**Сліпушко О.М. Рецензія.
Повернення із забуття українського
полеміста Теодора Скуминовича.
Мова і Культура. Київ, 2023. Вип.25
(Т.І (205)). С. 81–83.**

**Соболь В. О. Нові контури українського
полемічного письменства. Рецензія на
монографію Ткачука Р.Ф. «Полемічна
творчість Теодора Скуминовича в історичній,
богословській та риторичній проєкціях» Київ:
КММ, 2023. 223 с. Закарпатські філологічні
студії. Ужгород, 2023. Вип. 31. С. 275–276.**

Обсяг впровадження роботи

- Опубліковану монографію «Полемічна творчість Теодора Скуминовича в історичній, богословській та риторичній проєкціях» (Київ, 2023) розіслано в основні наукові бібліотеки України (НБУ ім. В. І. Вернадського), Польщі (бібліотека Варшавського університету, бібліотека Ягеллонського університету), США (бібліотека Піттсбургського університету). Книга продається в інтернет магазинах (<https://www.kniga.org.ua/product/31687/>).
- Опубліковані статті за темою роботи доступні на онлайн ресурсах Київського національного університету імені Тараса Шевченка (<https://philology-journal.com/index.php/journal/article/view/178>).
- Отримані основні результати, ідеї виголошено в доповідях на міжнародних і всеукраїнських конференціях, семінарах, симпозіумах.